

HOW-TO-NOTE: MODUL DE EFECTUARE A ANALIZELOR INDEPENDENTE DE BUGET

Analiza independentă a bugetelor (AIB) are drept scop evaluarea efortului depus de școală în vederea asigurării serviciilor educaționale. În fond, AIB reprezintă o diagnoză succintă și include examinarea aspectelor ce țin de starea financiară, modul de utilizare a banilor, precum și performanța școlii.

Acest exercițiu presupune analizarea unui set de indicatori, ce reflectă mai multe aspecte ce se referă la modul prin care sunt organizate serviciile educaționale la nivelul școlilor din comunități (vezi tabelul de mai jos). Sub aspect metodologic, realizarea AIB se bazează pe analiza comparativă: astfel, valorile indicatorilor atestate la școala examinată sunt comparate cu cele înregistrate la nivel de raion și de țară. Această abordare permite evidențierea domeniilor deficitare. Spre exemplu dacă cheltuielile per elev la școală depășesc cu mult nivelul mediu ale acestui indicator înregistrat a nivel de raion/țară, este evident că acest parametru ar putea indica asupra utilizării exagerate a fondurilor de care dispune instituția educațională și în acest sens ar fi oportună o optimizare a modului de folosire a resurselor financiare.

AIB nu este un instrument ce nu are o formă și un conținut standard, ce rămâne constat. AIB poate fi ajustat, fie prin analizarea unui set mic de indicatori care interesează cel mai tare elevii, părinții, profesorii și administrațiile școlilor, fie prin extinderea parametrilor examinați pentru a obține o imagine mai amplă privind starea serviciilor educaționale la nivelul școlii analizate. Totodată AIB este un exercițiu relativ simplu ce poate fi realizat de orice persoană, iar acest fapt va permite o înțelegere mai bună din partea publicului a modului de finanțare a sectorului educațional și va asigura o percepere mai clară privind calitatea serviciilor prestate de către instituțiile de învățământ. Totuși, în vederea informării comunității este indicat ca cel puțin odată pe an, administrația școlii să realizeze AIB care să fie făcute public.

Tabel 1: Lista orientativă a indicatorilor ce pot fi examinați în cadrul analizei independente a bugetelor

INDICATORI*	EXPLICAȚIE	MOD DE CALCUL/COMENTARII	PERIOADA DE REFERINȚĂ	SURSA DATELOR (la nivel de raion/țară)
Valoarea cheltuielilor efectuate (doar la nivel de școală analizată)	Volumul cheltuielilor efectuate de instituția educațională în decursul unui an calendaristic	N/A	an calendaristic	
Pondere surselor financiare obținute din surse extra-bugetare (la nivel de școală și la nivel de raion)	Un rol deosebit trebuie de atras surselor extra-bugetare provenite din sponsorizări, donații și a celor atrase din contul proiectelor. O pondere mai mare a surselor extra-bugetare asigură contribuie la consolidarea sustenabilității financiare a instituției educaționale.	N/A	an calendaristic	La nivel de raion - Direcția Educație a Consiliului Raional
Cheltuieli per elev	La nivel de școală, volumul cheltuielilor efectuate de instituția educațională în decursul unui an calendaristic raportat la numărul elevilor din acel an . La nivel de raion/țară, volumul total al cheltuielilor realizat de instituțiile educaționale din raion/țară în decursul unui an calendaristic raportat la numărul elevilor din raion/țară acel an. Cheltuielile per elev mai mari comparativ cu valorile înregistrate la nivel de raion și/sau de țară ar putea indica asupra unei utilizării ineficiente a fondurilor de care dispune școala.	Numărul elevilor din anul calendaristic $t = 5/9 \cdot (\text{Numărul elevilor din anul școlar } t-1) + 4/9 \cdot (\text{Numărul elevilor din anul școlar } t)$ Exemplu: Numărul elevilor din anul calendaristic 2014 = $5/9 \cdot (\text{Numărul elevilor din anul școlar } 013/2014) + 4/9 \cdot (\text{Numărul elevilor din anul școlar } 2014/2015)$	an calendaristic	La nivel de raion – baza de date a cheltuielilor publice BOOST**, Direcția Educație a Consiliului Raional; la nivel de țară - baza de date a cheltuielilor publice BOOST, publicația statistică „Educația în Republica Moldova” preluat de pe site-ul Biroului Național de Statistică
Numărul elevilor per școală	La nivel de școală, numărul elevilor ce au frecventat instituția de învățământ în decursul unui an de studii. La nivel de raion/țară, numărul elevilor dintr-un an de studii raportat la numărul școlilor ca au activat în același an de studii. Numărul de elevi din școală mai mic comparativ	Pentru a primi o imagine integrală pe lângă numărul elevilor per școală ar trebui de luat în considerație alți 2 indicatori, ce sunt analizați doar la nivel de instituție educațională:	an de studii	Doar pentru numărul elevilor per școală: la nivel de raion - Direcția Educație a Consiliului Raional, publicația statistică „Educația în Republica

	<p>cu numărul mediu de elevi per instituție educațională atestat la nivel de raion/țară ar putea indica asupra nevalorificării integrale a spațiilor disponibile de către instituția educațională analizată. La rândul său, acest fapt reprezintă un determinant al unor cheltuieli per elevi mai mari în școala analizată comparativ cu media pe raion/țară.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ raportul dintre numărul efectiv de elevi ce au frecventat instituția în decursul unui an de studii și numărul de elevi pentru care este prevăzut școală; ✓ ponderea spațiilor neutilizate din suprafață totală a școlii. <p>Dacă, concomitent, raportul dintre numărul efectiv de elevi și numărul de elevi pentru care e prevăzută școala este mic (are valori mult mai mici decât 1 sau decât 100, în cazul reprezentării procentuale), ponderea spațiilor neutilizate e mare și numărul elevilor din școală este mai mic comparativ cu numărul de numărul mediu de elevi per școală la nivel de raion/țară, atunci este evidentă o utilizare neeficientă a spațiilor instituției educaționale</p>		<p>Moldova” preluat de pe site-ul Biroului Național de Statistică; la nivel de țară - Publicația statistică „Educația în Republica Moldova” preluat de pe site-ul Biroului Național de Statistică</p>
<p>Rata elev/cadru didactic</p>	<p>La nivel de școală, numărul elevilor raportat la numărul de profesori. La nivel de raion numărul total al elevilor raportat la numărul total al profesorilor. La nivel de țară date pot fi preluate de la Biroul Național de Statistică. Dacă la nivel de școală la un profesor revin mai puțini copii comparativ cu nivelul mediu pe raion/țară, iar această diferență este considerabilă, atunci acest fapt ar putea indica asupra unor cheltuieli salariale exagerate.</p>	<p>N/A</p>	<p>an de studii</p>	<p>La nivel de raion - Direcția Educație a Consiliului Raional, publicația statistică „Educația în Republica Moldova” preluat de pe site-ul Biroului Național de Statistică; la nivel de țară - Publicația statistică „Educația în Republica Moldova” preluat de pe site-ul Biroului Național de Statistică</p>

Numărul calculatoarelor ce revin la elevi	Este binevenit ca acest indicator să fie în creștere.	Acest indicator se reprezintă prin numărul de calculatoare ce revin la 100 de elevi: Numărul de calculatoare ce revin la 100 elevi = (Numărul de calculatoare ·100)/(Numărul de elevi)	an de studii	La nivel de raion - Direcția Educație a Consiliului Raional la nivel de țară - Publicația statistică „Educația în Republica Moldova” preluat de pe site-ul BNS
Structura cheltuielilor	La nivel de țară/raion se analizează structura aferentă cheltuielilor totale realizate de instituțiile educaționale. Analizarea structurii cheltuielilor la școală comparativ cu structura cheltuielilor pentru instituțiile educaționale realizate la nivel de raion/țară permite identificarea ariilor ce ar putea fi ajustate pentru a eficientiza distribuirea resurselor financiare	N/A	an calendaristic	La nivel de raion - baza de date a cheltuielilor publice BOOST, Direcția Educație a Consiliului Raional; la nivel de țară - baza de date a cheltuielilor publice BOOST
Performanța la BAC	Performanța la BAC este reprezentată prin rata de promovare și nota medie . Indicator ce reflectă în mod exhaustiv nivelul cunoștințelor obținute de elevi.	N/A	an de studii	Examene și evaluări naționale 2014, Ministerul Educației